

Stap voor stap naar minder zo houd je uiers gezond

Uierproblemen ontstaan door een mix van factoren, zoals hittestress, die de immuniteit verlaagt, en een vochtig klimaat. Toch zijn ze vaak te voorkomen, zolang je de risicofactoren beperkt houdt, stelt dierenarts Sofie Piepers. ‘Die beginnen bij een goede werking van de melkmachine, de melkroutine, de melktechniek en het ligbed.’

TEKST JUSTINE POPPE

Iedere veehoud(st)er kent het wel: zodra het weer vochtiger en warmer wordt, duiken er meer gevallen van uierontsteking op in de stal. ‘Laat de mpr bij meer dan 15 procent van je koeien een verhoogd celgetal zien, dan moet je ingrijpen’, zegt dierenarts Arnout Patyn. ‘Trek ook aan de alarmbel als het tankcelgetal boven de 250.000 cellen per milliliter uitkomt.’ Sofie Piepers is dierenarts uiergezondheid aan de UGent en vult hem

aan: ‘Op bedrijven met veel risicofactoren kan een warmer en vochtiger klimaat nét dat zetje geven waardoor een beginnende infectie zichtbaar wordt als uierontsteking’, stelt ze. ‘Die risicofactoren zitten in de melkroutine, de melktechniek, de bedding en de werking van de melkmachine. Het is belangrijk die risicofactoren zoveel mogelijk aan te pakken.’
Let bij de melkroutine vooral op de voorbehandeling van

10 slimme stappen voor gezonde uiers

1 Slim melken, schoon melken

Met een goede melktechniek houd je kiemen buiten de deur. Werk met schone doeken en handschoenen, pas de zestigsecondenregel toe en sluit af met dippen en even vastzetten bij het voerhek.

2 Melkmachine is je bondgenoot

Een goed afgestelde machine voorkomt ellende. Check de melkmachine jaarlijks en vervang de tepelvoeringen op tijd, zodat ze tiptop hun werk doen.

3 Comfort is key

Schone, droge en zachte ligplaatsen zorgen voor vitale uiers. Hoe schoner de stal, hoe minder kans op infecties.

4 Mastitis? Pak het goed aan!

Behandel slim en gericht zodat koe én uier weer gezond worden. Subklinische gevallen pak je alleen aan als er echt kans op genezing is.

5 Droogstand: een gouden periode

Geef koeien rust, comfort en de juiste voeding in de droogstand. Behandel bij verhoogd celgetal en houd de stal vochtvrij en schoon.

6 Neem afscheid van blijvende besmetters

Chronisch zieke koeien kosten meer dan ze opleveren. Ze besmetten andere koeien en genezen zelden. Het is dus beter om ze tijdig af te voeren.

7 Vaarzen verdienen vipbehandeling

Schone stallen, goed voer en een goede opstart na het afkalven betaalt zich later terug. Voeg daar vliegenbestrijding en een mineralencheck aan toe, en je voorkomt uierproblemen op een later moment.

8 Gezond bedrijf = gezonde koeien

Weerstand en bioveiligheid zijn je sterkste wapens tegen mastitis. Koop zo min mogelijk dieren aan en hou ziektekiemen buiten.

9 Fok vooruit met slimme stierkeuze

Een veestapel met een goede uiergezondheid bouw je niet in één jaar op. Kies stieren met een hoge fokwaarde voor uiergezondheid.

10 Meten is weten

Hou maandelijks het celgetal in de gaten en ontdek problemen op tijd. Combineer dit met bacteriologisch onderzoek en je staat altijd één stap voor.

Bron: op basis van Handboek Uiergezondheid Rund

de spenen. 'De spenen moeten netjes schoon zijn en het slotgat vrij van mest', legt Sofie uit. 'Is dat niet het geval, dan worden bacteriën tijdens het melken in de uier gebracht. Goed voorschuimen en de spenen daarna met een droge papieren doek schoonmaken kan daarbij helpen.'

De tijd tussen het stimuleren van de spenen en het onderhangen van het melkstel noemt ze cruciaal. 'Ongeveer twintig procent van de melk zit klaar in de melkboezem of de opslagplaats voor melk in de uier. Die melk komt er spontaan uit zodra je het melkstel aanhangt. De overige tachtig procent zit nog vast in de uiercellen. Die melk komt pas vrij wanneer de koe oxytocine aanmaakt.'

Zestig seconden wachten

De voorbehandeling prikkelt de oxytocineproductie. Het duurt ongeveer zestig seconden voordat oxytocine het bloed bereikt. Hang je het melkstel te snel aan nadat de melkboezem leeg is, dan is er wel vacuüm, maar geen melk. Dat belast de spenen. Sterker nog, bij elke dertig seconden dat het melkstel 'loos' zuigt, verlies je volgens

Sofie 1,5 kilogram melk per melkbeurt. 'Symptomen van overbelasting zijn uitpuilingen en verechting van het slotgat', zegt ze. 'Bij kortetermijnoverbelasting rekt het vacuüm het spiertje rond het slotgat te veel open, waardoor het na het melken niet direct sluit. Ongeveer dertig minuten na het melken kan je er zonder al te veel moeite recht met een naald in.' Dat is een opening voor bacteriën dus. Daarom adviseert ze minimaal zestig seconden te wachten tussen voorbehandeling en aanhangen van het melkstel.

Het stimuleren van de spenen gebeurt het best vijftien seconden lang, bijvoorbeeld acht seconden voorstralen en zeven seconden schoonmaken. In de praktijk betekent dit dat je eerst vijf à zes koeien voorbehandelt en

daarna terugkomt bij de eerste koe om het melkstel onder te hangen.

Tepelvoering op tijd vervangen

Volgens Arnout Patyn speelt ook overbezetting in de stal een rol bij het voorkomen van uierproblemen. 'Koeien moeten na het melken minsten een halfuur blijven staan. Is er geen plaats aan het voerhek, dan gaan ze te snel liggen met een open slotgat, waardoor bacteriën sneller binnendringen.'

Naast melkroutine noemt hij de melktechniek als tweede risicofactor. 'Na het afnemen van het melkstel mag je geen afdruk van de beker op de speen zien en mogen de spenen niet paars zijn', zegt hij. Is dat wel het geval, dan staat de melkmachine niet goed afgesteld. Een natte melkmeting helpt om de pijnpunten te vinden. Ook tijdig vervangen van tepelvoering voorkomt problemen. Rubberen tepelvoering moeten om de 2500 melkbeurten worden vervangen, siliconen tepelvoering iets later. Sofie wijst de boxbedekking aan als derde risicofactor. 'Ideaal is een droge matras met wat zaagsel erop, die twee à drie keer per dag wordt schoongemaakt', zegt ze. De trend om over te stappen van zaagsel in bulk naar vacuümpakken vindt ze positief. 'Door het verwerkingsproces draagt zaagsel soms de bacterie klebsiella mee. In vacuümpakken overleeft deze bacterie niet.' Ze raadt aan om geen voorraad zaagsel vooraan bij de kop van de koe te leggen. 'Die ademt vocht uit op het strooisel, waardoor het een broeihaard wordt voor bacteriën.'

Droog en broeivrij bed

Diepstrooiselboxen met gedroogde mest zijn volgens Sofie minder ideaal. 'Idealiter gaat de mest er met 65 procent droge stof in en is deze gehygiëniseerd door verhitten op 70 graden gedurende een uur. In de prak-

tijk wordt dit vaak niet gedaan, waardoor het materiaal vaak op 35 procent droge stof in de box komt.' In het beste geval kan een goede ventilatie het materiaal wat uitdrogen. Om een droog en broeivrij bed te behouden raadt Sofie aan om het bed in dunne laagjes van vijf centimeter bij te strooien. 'En dus niet de vulling in één keer volledig erin.'

Kalk kan nuttig zijn als bacteriedodend middel, maar dat werkt volgens Sofie niet in alle situaties even goed. 'Sommige kalksoorten nemen te veel water op, waardoor het bed nat blijft. Anderen drogen te snel uit, waardoor de kalk betonachtig wordt en spenen beschadigt.' Ook de basische zuurtegraad van kalk beïnvloedt het effect van dipmiddelen. 'De meeste dipmiddelen zijn wat zuurder. Komen die in contact met kalk, dan doet dat de werking teniet.' Volgens Arnout Patyn kies je daarom het best voor ongebluste kalk.

Werk met een zevenstappenplan

Om bestaande en nieuwe infecties te vermijden is overzicht volgens Arnout het belangrijkste. 'Focus niet op één verbeterpunt, maar werk met een zeven- of tienstappenplan', zegt hij (zie kader op pagina 27). 'Wees niet bang om een melkstaal te nemen. Dit kan van een klinisch zieke koe zijn of je kan ook preventief een melkstaal nemen.' Stel dat een koe drie keer verhoogd is bij de mpr en haar celgetal boven 250.000 zit, maar ze toont geen symptomen. Dan kan het verstandig zijn om een melkstaal te nemen van het verhoogde kwartier en dit te onderzoeken. 'Zo stel je vast welke bacterie de boosdoener is en waar je moet ingrijpen', zegt Arnout. 'Is het Staphylococcus aureus, dan vindt de besmetting eerder tijdens het melken plaats. Gaat het om E. coli, dan wordt gekeken naar de omgeving, waaronder de bedding.' De juiste diagnose zorgt zo voor de juiste ingreep. |

Melkveehoudster Stefanie De Roo: 'Drie maanden mastitisvrij dankzij kijk op het totaalplaatje'

Drie maanden, zo lang is het geleden dat Stefanie De Roo (38) en haar man Jo De Clercq (44) uit Poesele een mastitisgeval hadden. Dat was ooit anders. 'In de winter van 2016 startten we onze nieuwe stal voor 250 koeien op met diepstrooiselboxen gevuld met gescheiden mest,' vertelt Stefanie. 'Toen had zo'n zeven procent van de veestapel mastitis, vooral klebsiella en coli.'

Adviseurs wezen naar de mest. 'Diepstrooiselboxen zijn top voor de koeien, maar je moet echt werk maken van uiergezondheid', zegt de Vlaamse melkveehoudster. Drie keer per dag gaat ze daarom langs de boxen en om de vier dagen strooit ze een nieuwe laag mest. Bij vochtig weer zet ze de helikopter-ventilatoren handmatig aan, zodat de ligbedden droog blijven. Ook de filter van de mestscheider wordt vaak gereinigd. 'We hebben nog met kalk geëxperimenteerd, maar dat koekte te hard samen', aldus Stefanie. Intussen weet de veehoudster dat mastitis nooit één oorzaak heeft. 'Het is bijna altijd een samenspel van factoren.' Een grote boosdoener bleken de melkklauwen in de toen nieuwe 2x16-visgraatstal. 'Die beschadigden de spenen, waardoor de slotgaten uitpuilden', legt ze uit. Na allerlei aanpassingen stapten ze over op Milkrite-klauwen met kopbeluchting. Die kopbeluchting verlaagt het vacuüm

op de speen. Ook de melkroutine werd aangescherpt. Zo wordt de zestigsecondenregel tussen reinigen en aanhangen strikt gevolgd. 'We schuimen voor, reinigen elke speen met een papieren doek en gebruiken die nooit voor meerdere koeien', vervolgt ze. 'Vroeger gebruikten we stoffen doeken. Tot een adviseur zei: je wilt niet weten wat daar allemaal inzit.' Na het melken dippen ze met een barrièreproduct dat het slotgat goed afsluit. 'Met gescheiden mest kun je niet zonder,' stelt Stefanie.

In de stal verdwenen de diepstrooiselboxen in de wachtruimte en koeien met chronisch hoog celgetal vertrekken. 'Heeft een koe klebsiella, dan geneest dat soms gewoon niet.' Die nuchtere aanpak past ook bij hun fokdoel: gezonde, sterke koeien. 'Bij ons staat maximale diergezondheid voorop,' besluit Stefanie. 'Dat lukt alleen als je het totaalplaatje bekijkt.'